

UNIVERZITA KARLOVA PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

Posudek konzultanta

na rigorózní práci Mgr. Jiřího Jokla

„Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody“

I.

Téma podmíněného propuštění je trvale aktuální a odborně přitažlivé: nachází se na pomezí trestního práva hmotného, procesního a penologie. Ač je autor velmi dobře obeznámen se současnými problémy vězeňství, předložená rigorózní práce je převážně juristická a spíše pozitivistická; zabývá se konkrétními otázkami výkladu právních předpisů. Přesto je cenným příspěvkem k probíhající širší diskusi o podmíněném propuštění z hlediska předvídatelnosti rozhodnutí a rovnosti v posuzování obdobných případů- i s tím související „vězeňské turistiky“. K této diskusi přispívá autor právě svojí důkladnou analýzou platné právní úpravy i jejího dosavadního vývoje. Opírá se o velmi dobrou znalost judikatury a bohaté zkušenosti z aplikační praxe. Práce obsahuje srovnání s úpravami v německy mluvících zemích.

II.

Předložená práce má obsahově širší záběr než naznačuje její název, vzhledem k tomu, že se autor obsáhle zabývá otázkami trestu odnětí svobody a jeho účelu všeobecně, nad rámec institutu podmíněného propuštění. Výklad má dostatečně přehlednou strukturu, kdy autor postupuje logicky správně od všeobecných úvah k dílčím otázkám a kasuistikám z praxe.

Autor popisuje vývoj vězeňství v českých zemích a přibližuje aktuální podobu výkonu trestu odnětí svobody. V této souvislosti vyslovuje vlastní hypotézy k otázce zacházení s odsouzenými. Autor konstatuje, že nástup odsouzeného do vězení znamená naplnění pravomocného rozsudku a tím formální uzavření trestní věci. Toto skončení je však jen zdánlivé, neboť současně odsouzený vstupuje do procesu, jehož výsledkem by měl být úspěšný návrat na svobodu a reintegrace do společnosti. Autor uvádí faktory, které oslabují možnosti resocializace ve výkonu trestu- zejména zkoumá fenomén tzv. prizonizace. Zdůrazňuje však, že pro resocializaci odsouzeného nemá význam jen období výkonu trestu, ale právě období po propuštění. Jak autor správně uvádí, právě toto období je klíčové z hlediska ukončení kriminální kariéry nebo recidivy. Autor ve svém výkladu z tohoto hlediska přibližuje aktuální koncepci vězeňství. Pokud jde o rizika recidivy, autor široce využívá statistických dat Vězeňské služby ČR. Prvních šest měsíců po propuštění z výkonu trestu autor shodně s částí literatury označuje jako „období zranitelnosti“. Zdůrazňuje význam rodinného zázemí pro propuštěné vězně.

Zásadní částí výkladu je detailní rozbor podmínek podmíněného propuštění podle platné právní úpravy. Autor podává komentář k ust. § 88 odst. 1 TZ a zamýšlí se nad obsahem podmínek tam uvedených. Předpoklady propuštění doktorand člení na podmínky materiální a formální. Mezi materiální podmínky řadí polepšení odsouzeného (zejména v důsledku dosavadního výkonu trestu) a důvodné očekávání, že v budoucnu odsouzený povede řádný život. Formální podmínkou je pak vykonání určité části uloženého trestu. Za směrodatné pro posouzení polepšení autor považuje jeho

chování a plnění povinností výhradně po právní moci rozsudku, jímž byl trest odnětí svobody uložen. Autor poukazuje na dikci citovaného ustanovení, podle nějž se nemusí jednat pouze o chování během výkonu trestu, ale také před jeho nástupem (zde autor zejména zkoumá možnost, že odsouzený ještě před nástupem do výkonu trestu odčinil způsobenou újmu). Připomíná otázku, do jaké míry lze zohlednit sám fakt, že odsouzený do výkonu trestu nastoupil dobrovolně (srov. § 88 odst. 3 TZ). K této otázce doktorand posléze poskytuje i zajímavé kasuistiky ve zvláštní části své práce. Doktorand v posuzované práci dále podává komentář k jednotlivým povinnostem odsouzeného dle § 28 zákona o výkonu trestu odnětí svobody.

Přehledným a logickým způsobem kandidát pojednal také o formálních podmínkách spočívajících ve výkonu stanovené části uloženého trestu. Zaslíbeně komentuje složitý systém ustanovení § 88 odst. 1 a 2 TZ. Při výkladu těchto podmínek autor čerpá z judikatury Ústavního soudu. Cituje z jeho nálezů, které se zabývaly tím, zda existuje základní právo na podmíněné propuštění při splnění formálních podmínek. Zejména se věnuje interpretaci a dosahu nálezu sp. zn. I. ÚS 232/22.

V dalších kapitolách předložené práce se autor zabývá náležitostmi žádosti (návrhu) o podmíněné propuštění po formální i obsahové stránce. Zkoumá dopady novely trestního řádu účinné od roku 2022 a týkající se oprávnění podat návrh pouze prostřednictvím věznice (§ 331 odst. 1 TR). Předchozí úprava umožňovala odsouzenému podat žádost o propuštění mimo gesci věznice. Autor se zabývá úskalími dosavadní úpravy, která působila věznicím značné obtíže i vzhledem k nutnosti soudu rozhodovat zákonné lhůtě 30 dnů. Autor uvádí řadu vlastních zajímavých podnětů k výkladu ust. § 331 TR. Zejména rozebírá důvody omezení podávat opětovné žádosti o propuštění poté, co odsouzený vzal předchozí návrh zpět. Poukazuje tu na penologický fenomén tzv. PPčkové turistiky, jež spočívala v tom, že odsouzení využívali možnosti zpětvzetí návrhů k tomu, aby docílil, že o návrhu bude rozhodovat takový soudce, který je považován za mírného. Tím se autor ve svém výkladu dostává k samotnému rozhodování o podmíněném propuštění. Autor se zde detailně zabývá projednáním návrhu ve veřejném zasedání, resp. možnostmi soudu rozhodovat po novele tr. řádu z roku 2022 i nevěřejně.

Autor se dále obírá procesní obranou proti rozhodnutí o podmíněném propuštění. Rozlišuje dva základní režimy, které mohou nastat jsou-li napadena rozhodnutí podle různých ustanovení trestního řádu. První režim se týká situace, kdy je podle § 331 odst. 3 TR rozhodnuto o tom, že se odsouzený podmíněně propouští na základě návrhu ředitele věznice, zatímco druhý režim se vztahuje na stížnosti proti ostatním rozhodnutím podle § 331 TR. Na tomto základě autor rozebírá další konstelace, které mohou z hlediska aplikační praxe nastat.

III.

Z předložené práce je patrné, že autor monografie nastudoval důkladně judikaturu ESLP i nálezy Ústavního soudu. Dále však své poznatky doplňuje o vlastní zkušenosti z praxe a ilustruje svůj výklad zajímavými kasuistikami. Za přínos považují také analýzu statistických dat, která jsou v rámci tohoto tématu nezbytným pramenem. Autor se pokouší o objektivní pohled na problematiku rozhodování o podmíněném propuštění jak hlediska stran trestního řízení, tak i z hlediska soudců. Autor čerpá velmi zajímavé poznatky z dotazníkového šetření provedeného mezi soudci okresních soudů v roce 2017.

Po stránce formální vyhovuje předložená práce požadavkům na rigorózní práci. To se týká jak okruhu použitých pramenů (včetně statistických dat), tak i náležitostí poznámkového aparátu. Práce má dobrou stylistickou úroveň.

IV.

Pro ústní obhajobu doporučuji, aby se kandidát soustředil na otázku práva na podmíněné propuštění z hlediska judikatury Ústavního soudu a ESLP. Dále nechť autor shrne své návrhy *de lege ferenda*.

Jaké jsou poznatky autora ohledně možnosti soudů vyslovit nad podmíněně propuštěným pachatelem dohled nebo mu uložit, aby se ve stanovené části zkušební doby zdržoval ve svém obydlí? Jak často a s jakým úspěchem jsou tato opatření využívána?

Závěr:

Rigorózní práci Mgr. Jiřího Jokla doporučuji k ústní obhajobě. Dále navrhuji, **aby v případě úspěšného složení rigorózní zkoušky byl kandidát promován doktorem práv (JUDr.).**

V Praze dne 10. května 2024

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.